

Дидактичні ігри та їх роль у розвитку зв'язного мовлення дітей з вадами мови

Важливим методом розвитку зв'язного мовлення дітей з вадами мови є дидактична гра. Вона забезпечує сприятливі умови для розв'язання педагогічних завдань з урахуванням можливостей дітей дошкільного віку. Для розвитку діалогічного мовлення, проводяться такі ігри, де мовна активність дітей займає основне місце.

Кожна гра для дитини – це процес пізнання краси, шлях до нового незвіданого і радості. Гра є головною частиною життя дитини, а особливо дитини з вадами мови. За допомогою гри дитина знайомиться з навколишнім світом, засвоює зв'язки між дорослими, речами, починає розуміти свою роль в сім'ї та суспільстві. Ігри стимулюють всі види дитячої активності, самостійності, творчості. Саме гра готує дошкільника до вступу в доросле самостійне життя.

В основі гри-бесіди лежить спілкування логопеда з дітьми., дітей з логопедом і дітей один з одним. У гри – бесіді логопед часто діє не від себе, а від близького дітям персонажа і тим самим не тільки зберігає ігрове спілкування, а й підсилює бажання повторити гру.

Цінність гри-бесіди полягає в тому, що вона ставить вимоги до активізації емоційно - мислительних процесів: єдність слова, дії, думки й уяви дітей. Такі ігри виховують уміння слухати і чути запитання логопеда, запитання і відповіді дітей, уміння зосереджувати увагу на змісті розмови, доповнювати сказане, висловлювати судження.

Дидактичні ігри на описування проводяться після того, як діти вже навчилися розповідати на заняттях. Однією з умов проведення дидактичної гри є жвавість, певний ритм, активна участь усіх дітей. Якщо ж діти не вміють розповідати про предмети, гра може загубити свої цінні якості. В дидактичних іграх на описування можна закріплювати вміння дітей описувати предмети або картинку досить повно, послідовно, за суттєвими ознаками. Це такі ігри: «Чарівний мішечок», «Відгадай хто це?», «Магазин іграшок», «Подорож по кімнаті» та ін.

Дидактичні ігри мають чіткі правила , які логопед на початку заняття повідомляє дітям і яких вони дотримуються ході гри. Наприклад, в іграх типу загадки правило полягає в тому, щоб описати предмет, його характерні ознаки і властивості, не називаючи його. Незважаючи на те, що дидактична гра є засобом закріплення знань і умінь дітей, провідна роль у ній належить логопеду. Основними навчальними прийомами, якими користується тут логопед, є план та зразок розповіді – опису.

Найбільш корисними є ігри з роздавальним матеріалом, бо в них кожна дитина зацікавлена іграшкою чи картинкою, активно думає , намагається якнайцікавіше і правильно описати свій предмет.

Ігри з якими діти познайомилися на заняттях, можуть бути перенесені в їх самостійну діяльність поза заняттями.

Отже, важливу роль у розвитку зв'язного мовлення дітей звадами мови займає гра. Адже гра – супутник дитинства, провідна діяльність, під час якої коригується та розвивається дитяче мовлення й особистість в цілому. Яку гру вибрати , щоб вона була не лише цікавою, а й корисною для дитини? Як методично правильно організувати й провести її, дотримуючись певної системи? Під час проведення ігор різних типів із мовленнєвими завданнями вам допоможуть запропоновані правила , які були виведені , спираючись на методику О. Барташнікова:

- пам'ятайте, саме що в дошкільний період мовлення дитини розвивається найінтенсивніше , а головне воно гнучке для подолання мовленнєвих вад. Тому чим раніше ви звернетесь по допомогу до спеціаліста , тим швидше дитина оволодіє правильним мовленням.
- Організуйте постійне , добре освітлене робоче місце. Акуратно і зручно розмістіть ігровий матеріал , приберіть зі столу зайві речі , вимкніть радіоприймач і телевізор, подивіться на годинник , щоб зорієнтуватися , скільки часу триватиме заняття-гра.
- Не забувайте, що дитина тільки-но починає вчитися правильно розмовляти , і ваше завдання – допомогти їй у цьому.

Під час виконання ігрових завдань у неї (особливо на початкових етапах) можуть виникати труднощі . Не акцентуйте увагу на цьому, не дорікайте , коли в неї щось не виходить , якщо чогось вона не вміє. Не повторюйте за малюком неправильну вимову звуків. Розмовляйте з ним тільки правильно та своєчасно виправляйте.

- Кожна дитина – індивідуальність . Її розвиток відбувається за власними законами. Тому не порівнюйте свого малюка з однолітками, які можливо, випереджають його у своєму розвитку.
- Ніколи не відмовляйте дитині в проханні погратися з нею. Спочатку самі ознайомтеся зі змістом гри, її правилами і тільки потім своїми словами поясніть дитині , як грати в цю гру. Якщо потрібно проведіть попередню бесіду . Так ви емоційно підготуєте малюка до гри. Запропонуйте йому віршик, загадку, лічилку, закличку. Хай малюк вивчить їх разом із вами. Заохочуйте словесну творчість дітей , спонукайте їх до складання закличок та лічилок до ігор. Радійте кожному успіхові дитини разом із нею.
- Якомога більше розмовляйте з дитиною, спонукайте її до запитань. Пояснюючи говоріть чітко , виразно, спокійно. Переконайтесь , що малюк розуміє значення всіх слів . За потреби у присутності дитини зверніться до словника.
- Ігрові завдання не повинні бути занадто простими (малюкові нецікаво їх виконувати) чи складними (дитина відчуватиме невпевненість у своїх силах). Добирайте навантаження таким чином , щоб воно відповідало віковій, мовленнєвій і психофізичним можливостям дитини, було цікавим та доступним для сприймання. Фантазуйте, придумуйте власні варіанти ігор, аналогічні тим, які викликають особливі труднощі у вашої дитини. Адже найкраще знаєте свого малюка саме ви.
- Пам'ятайте що у дошкільників із мовленнєвими порушеннями страждають всі психічні процеси.

Тому під час мовленнєвих завдань дитині потрібно давати більше часу для роздумів.

Не слід підганяти її з відповіддю, краще повторити завдання ще раз і тільки після невдалих багаторазових спроб натякніть в якому

напрямку слід шукати вирішення цього завдання. Виявляйте свою кмітливість.

- може статися , що дитина не спроможна виконати завдання. Запропонуйте їй полегшений варіант. Якщо ж і він не вдається – відкладіть гру і поверніться до неї завтра. Коли і наступного разу він не зможе виконати завдання , незважаючи на ваші натяки й підказки, докладно поясніть спосіб вирішення , запропонуйте спочатку легший, а потім ускладнений варіант. Через деякий час варто повернутися до цієї гри, аби переконатися, що дитина справді добре засвоїла навчальний матеріал.
- Не примушуйте дитину продовжувати гру, якщо в неї щось не виходить або вона втомилася. Внаслідок примусу у малюка виникає страх перед можливим покаранням, і вся його енергія піде не на розумову роботу , а на подолання не бажання продовжувати заняття. Це призводить до того, що дитина часто відволікається, робить багато помилок. Будьте терплячими, не виявляйте негативних емоцій, адже це може призвести до ще більшого ускладнення мовленнєвого порушення – заїкання або неврологічних розладів. Намагайтеся переключити увагу дошкільника на інший вид роботи.
- Якщо ж рівень розвитку дитини не зріс, ви припустилися помилки: підвищили вимоги, використовували занадто складні ігри; залучаючи дитину до ігрової діяльності, користувалися авторитарними методами і це звичайно негативно позначилося на емоційному самопочутті малюка, на його бажанні спілкуватися з вами у процесі гри, на його ініціативності. Проаналізуйте свою тактику і ліквідуйте перешкоди. Запам'ятайте золоте правило організації і керівництва будь-якою діяльністю дитини, в тому числі й грою: дитині має бути цікаво і комфортно! Тільки за такою умови розвиток усіх сторін особистості малюка буде повноцінним.
- відзначаєте всі досягнення дитини під час гри. Не будьте байдужими та пасивними.
- Намагайтесь об'єктивно оцінювати свою дитину , відзначаєте сильні та слабкі риси її характеру. Лише так ви зможете виявити шляхи використання одних і коригування інших.

- Навчайте за допомогою активної дії і живого невимушеного спілкування. Саме так дитина навчиться правильно розмовляти, опанує рушійні фактори розвитку – три «само»: самоконтроль, самооцінка, способи самовдосконалення.
- Не соромтеся звертатися за допомогою логопеда. Адже тільки завдяки співпраці логопеда й батьків, використанню цікавих і доступних видів роботи у дітей нормалізується процес оволодіння мовленням.

Дидактична гра чи мовленнєва гра, за вмілого керівництва з боку дорослих, здатна творити чудеса. Щоденно проводячи ігри з дітьми, ви переконаєтесь, що саме гра для них — найефективніший засіб навчання та виховання, коригування й розвитку мовлення, особистості в цілому. Продовжуйте активно шукати відповіді на проблемні питання, спілкуватися з дітьми українською мовою, розвивати пізнавальний інтерес, допитливість. Пам'ятайте, що процес навчання мовлення дитини не може ґрунтуватися на простих однозначних і готових рецептах. Його кінцевий успіх багато в чому визначиться вашим творчим підходом до запропонованого матеріалу. Шановні вихователі, логопеди, батьки, не сподівайтесь на швидкий ефект у навчанні, адже діти тільки-но починають знайомитися з рідною мовою. Отже, від вас залежить майбутнє дітей. Ви маєте набратися терпіння, зацікавити дитину і, таким чином, включити її у цілеспрямовану роботу. Тільки у співпраці з дитиною ви зможете досягти бажаного.